

Handläggare: Eva-Britt Leander
Tfn: 08-508 03 246

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Yttrande över timplanedelegationens slutbetänkande "Utan timplan - för målinriktat lärande" (SOU 2005: 101)

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden beslutar att som yttrande över betänkandet lämna detta tjänsteutlåtande.

Jack Kindberg
Stadsdelsdirektör

Cathrine Önnestam
Avdelningschef

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för barn och ungdom i dialog med stadsdelens rektorer vid möte den 5 april samt med tjänstgörande lärare i stadsdelens skolor som deltagit i försöket.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har till Spånga-Tensta stadsdelsnämnd remitterat Timplanedlegationens slutbetänkande "Utan timplan – för målinriktat lärande" för yttrande senast den 28 april 2006.

Stadsdelen har haft två skolor med i försöket, Hjulstaskolan och fd Kämpingskolan.

Delegationens uppfattning är att timplanen både kan och bör avskaffas då det kan bidra till en ökad måluppfyllelse och stimulera skolutvecklingen. De samlade erfarenheterna, från det fleråriga projektet i några av landets skolor, föranleder också delegationen att ge förslag på stöd och åtgärder som bör komplettera timplanens avveckling.

Förvaltningens förslag

Förvaltningen stöder timplandelelegationens förslag om att timplanen avskaffas och vill i kommentarerna visa på hur detta genomförande är en logisk följd i en målstyrd verksamhet. Vi vill dessutom betona att behovet av de stöd och åtgärder som nämns av delegationen, måste ske innan timplanen definitivt tas bort. Med höjd praktisk kompetens om hur arbetet i en målstyrd verksamhet bedrivs, kommer skolledare och pedagogisk personal förmodligen själva att föreslå att timplanen avskaffas. En skola utan timplan ska inte förväxlas med en skola utan krav på en garanterad lärarledd undervisningstid om 6.665 timmar under grundskoletiden. Dessa timmar ska omfatta arbete som går att mäta mot uppsatta mål i de ämnen eller ämnesgrupper som timplanedelelegationen föreslår och sikta mot de strävansmål som finns i kursplanerna för samma ämnen/ämnesgrupper.

Förvaltningen stöder också delegationens övriga förslag om förändringar i regelverket om elevens rätt till en väl avvägd skoltid i grundskolan med väl avvägda läsår och skoldagar samt förändringar avseende aktiviteterna elevens val och skolans val.

Som timplanedelelegationen redovisar, så är en skola med timplan ologisk om den för övrigt ska fungera mål- och resultatstyrt. Genom målen i läroplan, skolplan och stadsdelens verksamhetsplan har skolan tydliga riktlinjer för vad som ska uppnås på kort och långs sikt. Det kommer sedan an på skolledningen i varje skola att tillsammans med sin personal prioritera hur man ska nå dessa mål, genom strategisk planering av hur tid ska användas och hur arbetet ska utföras på den enskilda skolan. Det innebär att arbetet måste kunna utformas i enlighet med behoven på den

enskilda skolan. Att då ha en timplan som styr tiden lika på alla skolor oavsett behov och förutsättningar, bidrar till att skolan aldrig får möjlighet att bli en väl fungerande mål- och resultatstyrd verksamhet.

I detta avseende ser förvaltningen ett stort behov av att inte bara implementera metoder i hur man arbetar mål- och resultatstyrt som delegationen föreslår, utan också ge handfast stöd till att en sådan utvecklingsprocess startas och hålls igång på flera nivåer i skolans verksamhet. Stödet bör rimligtvis ske under flera år innan det datum då timplanen tas bort. Detta stöd avser både skolledning och pedagogisk personal och bör prioriteras i förhållande till annat utvecklingsarbete under samma tid. Genom att stärka de enskilda skolledarna och den pedagogiska personalens kompetens och skapa utrymme för diskussioner mot uppsatta mål kan delaktighet, förståelse för sammanhang och trygghet i det pedagogiska arbetet med eleverna stärkas.

En liknande handfast praktisk tillämpning av målstyrt arbete bör integreras i den kommande rektorsutbildningen för att säkerställa kommande skolledares kompetens i målstyrt skolutvecklingsarbete. Det bör dessutom betonas generellt och tillämpas praktiskt i lärarutbildningen samt specifikt i samband med lärarnas ämnesutbildning med koppling till elevernas måluppfyllelse.

Timplanedelegationen visar i sitt betänkande på flera positiva effekter i försöksskolorna. Man nämner följande exempel

- fler pedagogiska diskussioner i lärargruppen
- lärarnas förmåga att i större utsträckning arbeta mot strävansmålen
- ett ökat samarbete och större delaktighet av föräldrarna i elevernas utveckling
- en blandning av undervisningsformer där elevens självreglerade arbetstid finns i ett sammanhang av lärarledd undervisning och uppföljning av elevens resultat
- en balanserad fördelning mellan ämnena
- elevens ökade inflytande och ansvar för sitt eget arbete
- lärarnas strategiskt inkluderande arbetssätt med elever i behov av särskilt stöd
- lärarnas egen uppfattning om sin arbetssituation vad gäller stress och arbetsglädje samt
- elevernas förbättrade studieresultat, speciellt i områden med elever med utländsk bakgrund.

De som är kritiska till att avskaffa timplanen i skolan brukar anföra att ovanstående positiva effekter som delegationen lagt märke till, inte är stora och statistiskt säkerställda. Dessutom brukar man uttrycka oro för en ojämn ämnesfördelning, att ämnen eller ämnesgrupper kommer att

utplånas och att skolan blir mindre jämlik med fler elever som riskerar att inte nå kunskapsmålen.

Mot detta vill förvaltningen återigen belysa vikten av att i en målstyrd organisation ge möjlighet till att varje skola i samråd prioriterar och strategiskt planerar sitt arbete vad gäller arbetssätt och tidsanvändning mot tydliga mål. I samband med införandet av de målstyrda läroplanerna för det obligatoriska och frivilliga skolformerna för drygt tio år sedan gavs troligtvis inte det stöd och den kompetensutveckling till skolledare och lärare som reformen kräver. Skolans personal har av tradition utfört sitt arbete ansvarsfullt men enskilt. I en målstyrd verksamhet runt en elevgrupp måste en grupp lärare komma till konsensus under tillitsfulla former, vilket skolans personal ser ut att behöva mer handledning i. När resultaten i försöksskolorna inte nått ett statistiskt säkerställt positivt resultat, kan det kanske förklaras av denna anledning. Delegationen uppger, att man uttryckligen avhållit sig från att ge direktiv om arbetssätt, stoffurval och arbetsformer i försöksskolorna. Man har endast ”uppmärksammat skolorna på vissa frågor för reflektion”. Försöksskolorna har, av vad som framgår, inte heller haft något annat stöd för att leda och arbeta målstyrt under samma period.

Det är förvaltningens erfarenhet att kompetensen för att leda och arbeta i en målstyrd verksamhet måste stärkas på skolorna. För flera skolor har de insatser som gjordes i samband med reformens genomförande inte gett tillräckligt goda förutsättningar att leda och arbeta i en målstyrd process. Med kontrollfunktioner från en regelstyrd verksamhet, i det här fallet timplanen, kvar i skolans målstyrda verksamhet så hindrar det också skolorna att fullt ut lyckas i sina åtaganden. Dessa förutsättningar kan vara bidragande orsaker till att den mål- och resultat styrda skolan ännu inte nått den framgång den borde ha efter mer än tio år.

Lärare och skolledare i stadsdelens försöksskolor uttrycker liknande åsikter som anges i timplanedelegationens betänkande. De positiva förändringar man ser kan bero på en slopad timplan, men kan också vara resultat av andra förändringar och utvecklingsinsatser. Vad som tydligt framgår på försöksskolorna är att enskilda lärare som förfogar över ett större antal undervisningstillfällen i veckan med samma elevgrupp, ofta använder den totala tiden flytande, beroende på omständigheterna. Man utnyttjar den omväxlande till ämnesövergripande studier eller fördjupning/breddning i ett ämne under hela veckans tillgängliga tid. I grupper av pedagoger/arbetslag som fått stöd att utveckla sitt samarbete förekommer också en betydligt mer flexibel tids- och personalresurs användning för att uppnå elevmålen, än i grupper där samarbetet inte fått stöd och fungerar sämre. Detta tolkar förvaltningen som att målen för verksamheten styr tidsanvändningen om den möjligheten finns och att

förvaltning och skollledning ska fokusera på att stödja samarbetsklimatet mellan pedagogerna på ett konstruktivt sätt.

Timplanedelegationens betänkande med åtgärder och förslag, kan ses som en del av en kontinuerlig uppföljning och utvärdering, som den målstyrda skolan ska genomgå. I så fall har utvärderingen kommit fram till att förändringar bör göras i det regelverk som styr skolans förutsättningar, vilket förvaltning stöder.

Bilagor

Sammanfattning av betänkandet.